

LIDIA KULIKOVSKI – OMUL CU IDEI

Natalia GOIAN,
dr. conf. universitar

Cunoscută pe ambele maluri ale Prutului, și nu numai, Lidia Kulikovski a fost și este omul cu idei. Nu există vreun aspect al activității bibliotecii care să nu se fi aflat în vizorul dumneaei. Răsfoind volumele, studiile și articolele multiple semnate de doamna Lidia Kulikovski, am considerat oportun să evidențiez una din temele cercetate, care este cu adevărat inovativă pentru biblioteconomia Republicii Moldova și care a fost în premieră realizată de dumneaei. Este vorba despre cercetarea *Servicii de bibliotecă pentru persoanele dezavantajate*.

Deseori întâlnim persoane cu nevoi speciale sau cu dizabilități. Mulți oameni care au o slabă experiență în acest domeniu au o concepție greșită despre aceste categorii. Pe parcursul diferitor perioade de timp, persoanele cu dizabilități au fost considerate inapte, persoane care trebuiau ascunse de societate. Totuși epoca modernă aduce o atitudine nouă față de persoanele cu nevoi speciale. Dezvoltarea medicinei, pedagogiei, defectologiei, ca ramură a pedagogiei, impulsionează interesul față de persoanele cu deficiențe.

Problema privind educația persoanelor cu dizabilități a ridicat multe semne de întrebare și discuții în decursul timpului, dar nu s-au găsit doritori de a cerceta și a soluționa problema în cauză, decât, poate, tangențial. Și atunci, absorbită de tendințe inovatorii, doamna Lidia Kulikovski și-a propus să realizeze o cercetare științifică care a ridicat biblioteca publică la un nivel mondial în problema accesului la informație a persoanelor dezavantajate.

Actualitatea studiului ei derivă din determinările și obiectivele Societății Informaționale, fenomene care au produs schimbări la nivelul conceptelor, reprezentărilor și deprinderilor indivizilor și grupurilor sociale, care, la rândul lor, au generat studii teoretice, în care se demonstrează că bibliotecile, prin funcțiile lor sociale, culturale, educaționale, pot contribui în mare măsură la socializarea acestor categorii de populație. Revirimentul interesului față de persoanele dezavantajate al doamnei Lidia Kulikovski a fost generat și de tendința de integrare europeană, politicile căreia indică necesitatea reevaluării rolului și locului bibliotecii în procesul social.

Tendința bibliotecii publice a fost în promovarea integrării, a participării și în combaterea segregării. Integrarea și participarea sunt atribute esențiale ale demnității umane și ale drepturilor omului, precum și ale procesului de exercitare a acestor drepturi. În domeniul biblioteconomic, aceasta se reflectă în dezvoltarea unei strategii care face posibilă o echitate reală. Cercetarea se înscrie în aceste cerințe și tendințe actuale ale contemporaneității și argumentează actualitatea, valoarea și oportunitatea ei. Democratizarea accesului la informație este scopul major al Societății Informaționale, aceasta presupunând accesul la informație a tuturor indivizilor, una din prioritățile Societății Informaționale fiind lichidarea distanței dintre indivizii care obțin ușor informația și cei ce nu o pot obține.

Accesibilitatea unei biblioteci este determinată nu doar de îndeplinirea unor norme de acces în vigoare, prin care se solicită ca bibliotecile să dețină rampe, balustrade sau scaune speciale pentru cei cu dizabilități locomotorii, de exemplu. Dacă ne referim la accesul persoanelor cu dizabilități senzoriale, este nevoie de obiecte care pot fi atinse, pipăite, este nevoie de utilizarea diverselor metode de interpretare cum ar fi: ghiduri audio, înregistrări audio, prezentări video etc. Accesul persoanelor cu dizabilități trebuie să fie gratuit, să li se ofere informații, să li se asigure împrumutul publicațiilor, accesul la cărți electronice și posibilitatea de a face cursuri pentru învățarea unor limbi străine, organizate sub formă de ateliere în incinta bibliotecilor. Nu există instituții în țară care, deși dețin tehnologia de acces necesară persoanelor cu nevoi speciale, nu le pun la

dispoziție colecții semnificative de documente și, astfel, nu reușesc să atragă spre bibliotecă această categorie de utilizatori. Puține biblioteci care îndeplinesc rolul de „terță parte”, după cum menționează Lidia Kulikovski, bibliotecar distins și cu renume din Republica Moldova, pot oferi mai multă intimitate și confidențialitate

Revirimentul interesului față de persoanele dezavantajate al doamnei Lidia Kulikovski a fost generat și de tendința de integrare europeană, politicile căreia indică necesitatea reevaluării rolului și locului bibliotecii în procesul social. Tendința bibliotecii publice a fost în promovarea integrării, a participării și în combaterea segregării. Integrarea și participarea sunt atribute esențiale ale demnității umane și ale drepturilor omului, precum și ale procesului de exercitare a acestor drepturi. În domeniul biblioteconomic, aceasta se reflectă în dezvoltarea unei strategii care face posibilă o echitate reală.

utilizatorilor cu dizabilități, care au teamă de formalitate și protocol (adresă, semnătură, reguli stricte de utilizare), fiind foarte sensibili la necesitățile de socializare.

Pentru a veni în sprijinul persoanelor cu dizabilități, doamna Lidia Kulikovski a considerat că este necesar să se cunoască dificultățile cu care acestea se confruntă zilnic, să se asigure anumite facilități pentru ele în funcție de tipul deficienței: motorică, auditivă, optico-vizuală, comportamentală, senzorială etc., să fie pus la dispoziția publicului cu nevoi speciale un personal familiarizat cu tehnologia adaptivă, să se elaboreze manuale și instrucțiuni de utilizare a echipamentului de asistență, fiind accesibile în format alternativ atât pentru personal, cât și pentru utilizatori. Creând un mediu accesibil, Lidia Kulikovski a implicat mai mulți discipoli în căutarea soluțiilor și aplicarea lor în rezolvarea problemelor care, inevitabil, apar într-o lume normală. Implicarea persoanelor cu dizabilități în diferite activități organizate la nivel de comunitate, nu numai în calitate de spectatori sau participanți pasivi, dar și în calitate de participanți activi cu discursuri, de organizatori ai evenimentelor și numerelor artistice, ar spori încrederea acestora de a se face utile societății în care trăiesc.

Cercetarea, care s-a încheiat cu susținerea tezei de doctor, a fost fondată pe concepte general-umane și ale domeniului, pe teorii, principii interdisciplinare și biblioteconomice vizând problemele serviciilor de biblioteci pentru persoanele dezavantajate. Autoarea prin cercetările elucidate în teza de doctor demonstrează evoluția acestor servicii și le tratează ca parte componentă a procesului de democratizare socială.

Terenul societal, arid, autohton, a necesitat abordarea subiectului multidimensional cu implicații de ordin juridic, politic, instituțional, cultural, educațional, comunicațional. Caracteristic pentru Lidia Kulikovski este că cercetarea serviciilor de bibliotecă pentru persoanele dezavantajate în plan sincron a identificat un sistem eterogen: de la menținerea lor în cadrul conceptului tradițional de bibliotecă până la înregistrarea unor inovații performante.

Inovația științifică și valoarea teoretică a cercetării constă în dezvoltarea teoretică și practică a unui sistem de servicii de biblioteci pentru persoanele dezavantajate, a metodologiei și principiilor specifice acestei activități. Toate aceste aspecte inovaționale au fost validate prin experimente de implementare a unor servicii, iar rezultatele obținute indică valoarea practică a cercetării care

își găsește utilizare în toate tipurile de biblioteci din Republica Moldova.

Cercetarea inovativă realizată de doamna Lidia Kulikovski evidențiază și concretizează tabloul științific al serviciilor de bibliotecă pentru persoanele dezavantajate, susținute de tezele teoretice la problema dată.

DIMENSIUNILE DEMERSULUI KULIKOVSKIAN

*Dr. Alexe RĂU,
bibliosof, scriitor,
director al Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova
(1992-2015)*

Această carte este, în sens heideggerian, locuința din care ni se arată ființa Lidiei Kulikovski, iar prefața mea ar fi să fie un fel de cheie. Nu știu dacă am reușit să mă exonerez de o astfel de sarcină, dată fiind ubicuitatea broaștei de la ușă. Conjunția posibilității cu actul este, în acest sens, una mai mult probabilă, așa încât ferice voi fi dacă ceea ce scriu eu acum ar putea să ia chipul unei invitații la casă nouă. Mi-am propus, totuși, o scoatere la iveală, prin punere în evidență, a temeiului acestei construcții. Dar și a esenței a ceea ce este în ea, pentru că interogația care mi-a ghidat gândul a fost aceasta: ce este ființa kulikovskiană?

Este ceea ce este, îmi șoptește de pe polița de sus stagiritul. Bine, zic eu, dar ce este ceea ce este când zicem că este în această carte? Dă totul la o parte ca să vezi, mă consiliază poetul Eugen Cioclea. Fac recurs la metoda deconstrucției. Și mi se arată din ascundere, ba nu – își face apariția, ieșind dintre, sau de sub rânduri și semne, firea plină de loc și vreme a autoarei. Ea este, întâi de toate, o apariție nietzscheană, o floare a voinței de afirmare. O ființă agonală, animată de setea de întâietate, căci a fi întâiul înseamnă pentru ea a eluda potecile bătătorite, a croi un drum propriu. Mergând pe de-a-ntregul, cum am scris odată despre ea, folosindu-mă de vorba lui Gala Galaction. A fi în avangardă, a vedea prima lucrurile noi și a le spune altora despre ele. A ține de oligarhia informațională a domeniului biblioteconomic, informația însemnând putere intelectuală și nu numai. A simți și a presimți noul și a aborda schimbarea ca pe un mod de a fi. Apoi, ea se manifestă ca un